

PETR KOPAL.

NĚKOLIK LÍSTKŮ K JEHO 75. NAROZENINÁM
≡ A K JUBILEU 50LETÉHO KNĚŽSTVÍ ≡

VĚNUJE

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA

V. KOTRBA V PRAZE.

V PRAZE 1909.

CYRILLO-METHODĚJSKÁ KNIHTISKÁRNA A NAKLADATELSTVÍ
V. KOTRBA .

Deh Lofal.

Petr Kopal,

nestor naší katolické žurnalistiky, výtečný povídkář a spisovatel český, knížecí arcibiskupský konsist. rada, vikárista na Král. Vyšehradě, chef-redaktor „Čecha“ atd. Narodil se 2. července 1. P. 1834, na kněze vysvěcen 25. července 1859.

Spisovatel Jindřich Š. Baar napsal úvodem k sebraným spisům Petra Kopala tato nadšená slova:

Někdy — ve šťastné chvíli tvůrčí — vysloví básník myšlenku, které narostou křídla. Zrodí se nesmrtelná. V. Šolc už dávno hnije — ale jeho verš: »Chaloupky naše, buďte požehnány!« žije dosud a činí tak i svého autora nesmrtelným. Jako zlatý peníz z ruky do ruky přechází a ceny neztrácí, tak jeho slovo nezevšední. Z úst do úst přechází; tisícové je po něm opakují. Napadlo i mně při vzpomínce na Petra Kopala. Jako kytička prostých květů tlačí se k sobě hrst chaloupek v Krkonošských Horách. To je Držkov, a v jedné z jeho chalup, »požehnané mezi všemi«, narodil se dne 2. července 1834 Kopal.

Krkonoše opředeny jsou kouzlem pohádek. Mocný čaroděj Krakonoš v nich přebývá. Nejlepší hlavy naše putovaly sem do těch hor a přinesly si vzácnou látku, z níž jejich duše vytvořily nejlepší naše belletristická díla.

Světlá šla k Ještědu, Božena Němcová k Olešnici, Jirásek a Rais posílají sem svoji krásnou Musu dosud.

V těchto vzácných horách tedy zapuštěny jsou kořeny bytosti Kopalovy, a Kopal sám s láskou o těch horách píše, na ně si vzpomíná a k nim se vrací. Jeho dětství nejkrásnější — léta prožitá v rodné chaloupce, jsou mu nevysychajícím zdrojem, z něhož ve svých pracích bohatě čerpá; horským vzduchem zdravým dosud práce své parfumuje a koření.

Nejčastěji vzpomíná ovšem svých rodičů. Jeho otec byl mužem přísným, poctivým a přímým, jenž někdy až prudce káral chyby jiných, a tím více vlastních dětí. Byl pekařem a krupařem, a když »živnost« tato mu dovolovala, chodil po vesnicích kupovat přádena — a proto jako »přezák« byl znám daleko široko svojí přímou, počestnou povahou. Byl celým mužem — hlavou své rodiny. — Ale jeho žena — Kopalova matka — ta byla rodiny té srdcem. Milující, trpělivá a obětavá — vlídná, laskavá a dobrotivá — jako růže popínavá vinula se kolem pevného muže svého a květem své lásky pokrývala přísnou jeho tvrdost. Svému muži, sobě i dětem každé utrpení, každou práci příjemňovala, oslazovala úsměvem, modlitbou a zvláště zbožnými písněmi, jichž uměla velmi mnoho. Jako včelka míhala se chaloupkou — kráčela životem a její rty bzučely píseň. Hledala med, med života svým dětem . . .

Kopal tak ji miloval, že v listě, ve kterém se

zmiňuje o své návštěvě Klobucké fary, mi napsal:
»Když jsem spatřil vaši matku — zarosily se mi oči...«

* * *

Životopis Kopalův je prostý. Až do desíti let žil doma u svých rodičů. Jako prvorozený syn musil brzy vyletět z teplého hnízda rodného — letěl do Němec, naučit se jazyku, kterým tehdy na středních školách jedině otvíraly se poklady věd a umění. A od té doby už byl doma toliko hostem — o svátcích a o prázdninách. Zavezli ho pak na gymnasium do Jičína — a když je vystudoval — vstoupil r. 1855 do semináře v Králové Hradci a tam byl 25. července r. 1859 na kněze posvěcen. — Jako šachové pole ležela před ním diecése, a Kopal táhl po ní, kam ho biskup poslal. Byl nejdříve kaplanem v Jablonci nad Jizerou, pak v trestnici Kartouzské, v Bohdanči u Pardubic, v Církvici u Kutné Hory a konečně po jedenáctiletém kaplanování stal se farářem v Kozlích u Bily v kraji německém. Od roku 1870 až do r. 1882 vedl tu duchovní správu a tu — na Kozlovské faře v muži už zralém, ve stáří skoro čtyřiceti let — ve faráři Kopalovi probudil se Kopal spisovatel. Obklopen lidem cizím, odříznut od českého světa literárního — poukázán sám na sebe — toužil po kulturním středisku českého života — po královské Praze. Proto po dvanáctiletém farářování s lehkým srdcem

resignoval na svoji německou faru a přijal místo proboštského vikaristy na Královském Vyšehradě. Místo obtížné, plné práce v duchovní správě — ve škole, — kde až v šesti třídách musil týdně vyučovat — ale přijal tu práci všecku ochotně — protože věděl, že s toho místa prokázati může českému lidu nejplatnějších služeb a těžiti nejlépe z hřivny, kterou Bůh jemu svěřil. A tak tu v tiché vikárce své nad stříbropěnnou Vltavou na posvátném Vyšehradě žije letos už 27. rok a zlatým pérem svým vládne — jako král žezlem — v naší žurnalistice i belletrii...

* * *

A činy jeho královské nejsou malé a není jich málo. Začal pozdě — ale jakoby nahraditi chtěl, co zameškal, tak chutě, svižně a radostně dal se do práce literární.

Jeho plodnost jest úžasná a vysvětluje se jen tím jeho dlouhým, předchozím mlčením. Kopal je spisovatelem rozeným — »poeta natus«, a byl jím i když nespisoval. Pozorovatelský jeho talent sbíral a v duši ukládal množství látky, dojmů, detailů — z nichž potom jako z pokladu — bral a dával... S ohromným fondem zkušeností, se zralým úsudkem a širokým rozhledem přišel na arenu veřejnosti, a proto hned, jakmile vystoupil — zvítězil.

Roku 1872 debutoval svými »Kulturními Listy«

poprvé — ale co tomu předcházelo, to byla doba úmorné a svědomité přípravy a dlouhého studia ke kroku tak vážnému, jako je — spisovatelství, doba processu krystalisačního..

Už v semináři pilně se učil slovenským nářečím, pak i frančině, angličtině a italštině. Když byl v Kartouzích a musil zpovídati a vyučovati vězně polské a rusínské — naučil se i jejich řeči. Sedm let působil na této »poslední stanici« lidské. Sedm let sbíral dojmy, nahlížel do srdcí mezi nejnešťastnějšími z nešťastných. Poznal, že příležitost dělá nejen zloděje, ale i lupiče a vrahy. Poznatky ty zkrystalisovaly se v něm později ve tvar hlavně dvou povídek: »Do Kartouz« a »Matčina kletba«. Povídkou jeho nejněžnější — ba snad nejlepší — je »Mojžíš«. Románem sociálním je »Farář z Černodola« a románem časovým jsou »Apostati« ve třech dílech.

Bystrým okem pozoroval život veřejný. Chápal živě ducha času a vycítil potřeby přítomné doby. Když valem odcizovala se Církvi škola, založil »Vychovatele« a když útoky na náboženství i Církev čím dále tím surověji si vedly, vznikla jeho »Obrana víry«. Netečnost, lhostejnost náboženskou potíral jeho »Kalendář pro živé i mrtvé duše«, a když viděl, že tento měsíční list nestačí — šťastnou rukou v život uvedl s Cyrillo-Methodějskou knihtiskárnou dva krejcarové listy »Kříž« a »Marii«, jež vnikají do všech českých měst a dědin, do palácův i chatrčí, chrání a roz-

množují tak nejvzácnější statek člověka — svatou jeho víru. Tyto dva listy jsou Kopalovým podnikem nejšťastnějším a nejzáslužnějším, který doceniti se ani nedá Ty všechny časopisy Kopal nejen zplodil — leč on je perém svým často sám i živil.

Plodnost jeho je úžasná, uvážíme-li, že vlastním povoláním svým je vlastně žurnalistou.

»Kulturní Listy«, které roku 1872 počal psáti do »Čecha« pod čáru, uvedly ho na pole to a získaly mu rázem přízeň čtenářstva a popularitu. Po desíti letech je zprvu pouhý dopisovatel »Čecha« už jeho redaktorem a píše často denně do tohoto listu úvodník a feuilleton, a když místo »Čecha« nastoupily »Katolické Listy«, vstoupil do redakce těchto jako nejstarší a nejzasloužilejší katolický publicista.

* * *

Tato slova nemají býti oceněním činnosti Kopalovy. Na to by nestačila kniha. Mají býti pouze jakýmsi rámcem činnosti té — přehledem povšechným. Leč nemohu zamlčeti, že se některým jeho pracím vytýká horečný kvap, chvatný spěch, který hraničí někde až s povrchností a zběžností. Než ten kámen zvednete a hodíte, vzpomeňte si, že si Kopal — konaje povinnosti vikaristy a katechety — často musil času pro své práce přímo ukrádati. — Stál zde často-kráte jako jediný spolehlivý pracovník, — rukopis ještě neoschlý pod pérem brali mu sazeči — neměl klidu a

času potřebného. Pravidelně jako stroj musil pracovati. Nesměl čekat na myšlenku a náladu. Za všech okolností — stůj co stůj — sedati musil a psát.

Jednu vlastnost však ani nepřítel jeho pracím neupře, a to je jejich švih, vtip a vznětlivost. Jako ušlechtilý mok Champagně tryská, perly hází a šumí jeho mladický duch. Mnoho jeho činnosti, jeho pružných slov a nápadů žije mezi námi nevědomě. Plno jisker rozhodil, které zapálily, nadchly, povzbudily, ale samy zhasly a o nichž dnes už nikdo neví, kdo je rozhodil. Kolika podnikům, kolika chudšům pomohl jen populárností svého jména ve svých feuilletonech ! Jako hospodář rozséval Kopal plnou rukou bohaté zrno. Zrno samo často zašlo, shnilo, ale vypučela z něho úroda, kterou sklízeli jiní Jako ušlechtilý strom štěpný je Kopal, k němuž jsme chodili a s něhož řezali jsme rouby, abychom zušlechtili sama sebe . . .

* * *

A ještě několik slov o Kopalovi.

Roku 1889 byl jsem v I. ročníku Pražského semináře. V předvečer svátku sv. apoštolů bylo několik majstrů jako akolytů posláno k slavnostním nešporám na Vyšehrad.

»Půjdu za tebe,« řekl jsem kolegovi.

»A proč?«

»Chci vidět Kopala.« — Až do té doby jsem ho totiž neznal, nikdy před tím jsem ho neviděl.

Na Vyšehradě jsem dal kostelníkovi několik doučnicků — »ale ukážete mi Kopala.«

»I Božínku, s radostí!« —

A podnes představuji si ho, jak jsem ho tenkrát viděl. Jako vikarista seděl v rochetě na nízké skabellé — a sněhobílé vlasy jako gloriola vroubily mu rázovitou hlavu. Zpívaly se první nešpory o sv. Petru a Pavlu. Když dozpíval se žalm, zvedl se Kopal, poklonil se některému z kanovníků a řekl mu počátek příslušné antifony. Při druhém žalmu také povstal — vážně se uklonil a pronesl »Argentum et aurum — non est mihi« *) a se šťastným úsměvem usedl zas na své místo.

Opravdu, při vší své práci, činnosti až horečné, Kopal statků pozemských ani hodností a vyznamenání, ani řádů a odměn nedosáhl; netoužil po nich a nehledal jich. Naopak zdá se, že jimi pohrdá, jim se směje a je celou souverenitou ducha svého bičuje. Nikdy není jeho satyra tak perná a jeho šlehy tak ostré — jako mluví-li o marnivosti. Nevyhledává výrazů a kulatých slov — žíhá a pálí jako »kopřiva«, kteréhož slova jako pseudonymu rád užívá. Kopřivě přisuzuje Kneipp vysokou moc léčivou. To patrně věděl i Kopal. I on žahne častokráte, až to svrbí a

*) „Zlata a stříbra nemám . . .“

dráždí postiženého — ale vůle je dobrá — aby uzdravil a vyléčil . . .

Kopal je dnes stár sedmdesátpět let. Když jsem ho viděl posledně zdravého a svěžího, napadl mi název Raisovy knihy: »Horské kořeny«. Jeho matka zemřela jako stařena víc než osmdesátiletá . . . Na křtu dostal Kopal jméno Petr, to jest »skála«. K sv. Petru na skálu Vyšehradskou dovedl ho život a Bůh dal i Kopalovi do rukou »moc klíčů« — kterými dovede otvírati lidská srdce — je nadchnouti a jimi vládnouti — dal mu talent spisovatelský.

Řadu let už jako úrodný strom talent jeho přináší ovoce, sladké plody ducha, Kopal je trhá — štědrou rukou rozdává. V této chvíli ohlíží se zpět a pořádá svoji životní práci. Chystá se vydati svoje »sebrané spisy«. Jako zralé, krásné plody rovná je na táč, aby nám je předložil a nás pozval slovy: »vezměte a jezte.« Jako pravého vína pohár nabízí nám je a volá: »pijte z něho všichni . . .« Staví si pomník — »aere perennius . . .« kovu trvalejší.

Dívám se na Kopala zdola. Vzhůru na něho se dívám, protože vysoko vyrostl. Jako zdravý a vonný smrk nad bujným mlázím, tak ční také on nad námi . . .

Vracím se v mysli do Krkonošských hor — do prosté chaloupky v Držkově, zalétám na vikárku Vyšehradskou a rozjímám si slova Kolárova:

›Často tichá pastuchova chýžka
vice pro vlasť může dělati,
nežli tábor, z něhož válčil Žižka.«

ano více může dělati, než nádherné paláce a pyšné
residence . . .

Findřich Š. Baar.

K 75. narozeninám Petra Kopala

přináší ›Kříž« č. 14. ze dne 22. července 1909 (roč. XVI.)
tento článek z péra prof. Em. Žáka:

Krásný věk. A požehnaný den jeho 75. narozenin!
Zahleďte se v Kopalovu výraznou tvář, již roz-
lévá se stále svěží, zdravá červeň, pohleďte na jeho
hustý, jako hedvábí krásný a stále vzhůru se pnoucí
bílý vlas, pozorujte jeho přímou postavu, kterou ne-
zdolala mnoholetá práce spisovatelská a žurnalistická,
a jestli měli jste kdy příležitost dostati se s našim
jubilárem v rozhovor a obdivovati jeho vzácnou čilost
mysli, všestranný rozhled, stálý zájem nejen o udá-
losti dne ale i nové proudy literární a vědecké, živou
paměť a přímo nenasytnou chut k práci, řeknete:
Š f a s t n é , v z á c n é s t á ř í ! M u ŝ n ý k m e t ! P a -
t r i a r c h a n a š í k a t o l i c k é ž u r n a l i s t i k y !
N e ú n a v n ý p o v í d k á ř a n e ú m o r n ý ž u r n a -
l i s t a !

Ti bledolící, životem znavení a předčasně sestárlí,

nedokrevní mladí literáti, hrající si na zakuklené Šalomouny, měli by se podívat, jak lze jíti životem i dnes stále a vytrvale na téže brázdě povolání ve vzácné čilosti a radosti. V očích našeho vzácného 75letého jubilára Petra Kopala stále září život — co zatím z těch předčasných starců mluví k vám pone náhlé odumírání, nuda, otrava, smrt.

A v čem spočívá tajemství Kopalovy svěžesti a čilosti duševní? V první řadě ve zdravé, horské krvi jeho rodičů. Kmen z kořene zdravý živený prací na čerstvém vzduchu a pevnou věrou; náboženstvím, oním neumdlévajícím pramenem radosti. Pochybovačnost a nevěra síly duševní podemílají a podlamují; víra je sílí a vzpružuje.

Avšak náš vzácný jubilár též vlastní svojí zásluhou dovedl si uchovati svěžest do vysokého svého věku. Již celou řadu desítiletí obývá svůj milý a tichý domek na posvátném Vyšehradě v Praze. Ten rozhlíží se tak mile a skromně po okolí, obklíčen svěží zelení od prvního jara do pozdního podzimu. Dole otevírají květy a vydechují vůni tisíce květin; zašveholí kos a vesele si pochutnává na rdících se třešních, a u večer zpívá slavík svůj žalm, svoji ukolébavku již spícímu jubiláru. A posvátným tichem kol zdí vyšehradského hřbitova, v němž odpočívají nejlepší a nejzasloužilejší naši lidé, jako by šuměly vzpomínky dávných věků, skryté prameny zašlé slávy, a stále osvěžovaly duši našeho neúnavného spisovatele Petra

Kopala. Pravidelný život je tepnou jeho zdraví a svěžesti.

Pravda, letos i velmi zlá nemoc zaklepala na jeho dveře, aby snad ukázala, že jí nikde vstup není zakázán. Revmatické bolesti kříže na celou řadu neděl uvrhly našeho vzácného kněze-spisovatele na lůžko a zle jej potrápily. Však sám o sobě napsal, že mu bylo jako »v kryptě vystlané žíněmi«. Ale trpělivost, neochabující duševní síla, klid a vzácná vyrovnanost, upřímná účast přátel a důkazy jich citů a nade vše potěšující návštěva Jeho Eminence, nejdůstojnějšího pana kardinála a arcibiskupa pražského, zaháněly bolesti a sílily chut k životu. Náš pětasedmdesátník jakoby si říkal: »Petře, ještě nesmíš odejít! Máš ještě mnoho lásky mezi lidmi. Musíš zpět ke své práci, protože máš jim toho ještě mnoho říci!«

A sotva ruka mohla udržeti olůvko, opřen se všech stran poduškami, náš nemocný Kopal dal se do práce a zase chutě pokračoval ve svém povolání. A když spánek se nedostavoval, nebo záhy se přerušil, náš jubilár dal si rozžehnouti světlo a pracoval, zapomínaje bolestí a nudy dlouhého ležení. Pracoval, četl, psal do »Čecha«, do »Kříže« a všudy, kam rád své příspěvky ukládá. — —

A když konečně po dlouhých nedělích zase u redaktorského stolku objevila se jeho vzácně výrazná a sympathická, úctyhodná hlava, Petr Kopal se zdvojnásobnou pílí k radosti naší a k vděčnosti svých horli-

Rodný domek Petra Kopala v Držkově.

vých čtenářů ve své životní práci pokračuje vesele dále. —

V z á c n ý m u ž, s p i s o v a t e l a k n ě z! Věru že není katolík, který by neznal jeho spisů a jeho jména. A není také snad člověka v táboře nepřátelském, který by neznal ze svého »protiklerikálního« listu jméno Petra Kopala. Jeho polemika, ať přímá jako kopí, či satyricky šlehavá, vynesla mu u nich mnoho zášti. Ale mnoho nepřátel — mnoho cti. Jen nešťastná prostřednost a obojetnost si nenadělá závistníků a odpůrců. O ní platí slova Písma svatého: »Že nejsi ani studený, ani horký, vyvrhnu tě z úst svých.« A Kopal v listech nepřátelských vykřikovaný jako ze studených nejstudenější, umí pálit jako kopřiva! (Však některé své práce rád označoval jménem Kopřiva.) Škrabe se, kdo dostal — a proto nadává. Ale náš vzácný jubilár s největším klidem jde dál. Usměje se srdečně každé nehoráznosti, jíž ho chtějí nepřátelé ubíti, a jen s větším ohněm pracuje a hájí naše zásady a naši stranu.

Ke své pětasedmdesátce napsal si do »Čech a« pod čáru roztomilé vypravování, z něhož uvádím toto: »Kdysi prý vypukl v zemi veliký hlad; a mladí se usnesli, že všechny starce jako neužitečné jedlíky zabijí. Ale jeden syn měl svého starého otce tak rád, že ho před slídiči skryl na půdě a raději sám si utrhával ústům, jen aby mu starý otec hlady nezemřel. — Hlad zatím přestal, nastalo krásné jaro. Mladí ho-

spodáři by byli rádi zasévali, ale neměli co, protože všecko obilí snědli do posledního zrna. A tu onen starý otec řekl k synovi: »Protože jsi mne po celou zimu živil, dám ti teď dobrou radu. Strhej se střechy došky a rozestři je na mlatě. Je to sice sláma již vymlácená, ale leckde přece ještě zbylo zrněčko.« — Syn rady otcovy uposlechl, strhal došky, položil na mlat a vymlátil přece hrstku obilí, jež mu přineslo žeň tisíceroi.«

Náš milovaný jubilár dovolává se touto povídkou jakési shovívavosti pro sebe. Chce říci, že snad při svém požehnaném věku přece je tu ještě k nějakému prospěchu. Ale my, kdo jej známe, a jeho četní ctitelé a čtenáři jistě řeknou s námi: Náš dobrý povídkáři! Netřeba Ti takové skromnosti; vždyť ta v době, kdy každý kdo teprve od včerejška péro v ruce drží, se natahuje a nadouvá, jako by, Bůh ví, jakých zásluh si již nezískal, není již moderní. Ty's naší katolické věci, obraně církve a sv. víry věnoval život a my to uznáváme.

Kdy všichni nynější pracovníci na naší roli ještě spali dětský svůj sen, nevědouce, kde začít, ba kdy přemnozí z nich ani nebyli ještě na světě, Ty's pracoval z prvních v katolické žurnalistice. Byl's nejdříve na stráž. Jako vojín, který obklíčen jsa nepřáteli se všech stran, hrdinně se brání, nepodléhá, ale čeká, až mu přijde pomoc. Ty's na výspě českého katolického novinářství zůstal až do svých kmetských let. Bůh

Ti odplaf, co národ, vždy skoupý na uznání a chválu, Ti odepřel! Ty's ji také nečekal. Ale vědomí, že's bojoval pro naši katolickou stranu českou, pro Boha, vlast a krále, to buď Ti odměnou nejlepší!

V těchto pak dnech, kdy (dne 25. července) dopřál Ti Bůh dočkati se vzácného padesátiletého kněžství a kdy obětovati budeš zlatou mši svatou, všichni Tvoji přátelé upřímně Ti ruku tisknou a přejí Ti ještě dlouhého věku a další neúnavné činnosti. I tisícové čtenářů »Kříže« a »Marie«, jež jsi založil a dosud svými pracemi zdobiš, nyní v duchu k Tobě se blíží a volají: »Bůh Tě zachovej, vzácný kmete jubiláře! Bůh Ti žehnej, Petře Kopale! Přejeme Ti všichni z plna srdce, abys Ty, který jsi byl svědkem prvých červánků, ostýchavých začátků našeho katolického hnutí, dočkal se také jedenkrát plného jeho rozvoje, poledního jeho slunce. Ty's byl prvním průkopníkem našeho katolického tisku. Kéž se dočkáš plného jeho rozvinutí! A není to, ví Bůh, přání nesplnitelné. Vždyť národně-katolické uvědomění se šíří, všudy to raší našimi hesly, naše listy katolické se množí. A teprve potom kéž plodné svoje péro můžeš s radostí odložití a říci s kmetem Simeonem: »Nyní propouštíš, Pane, služebníka svého v pokoji!« Potom teprve kéž Tvoje péro vymění Pán, spravedlivý odplatitel, za nevadnoucí vavřín věčné slávy!

Petr Kopal

jako spisovatel a spoluzakladatel lidových týdeníků „Kříž“ a „Maria“ i „Knihovny „Kříže“ a „Marie“.

V pravé záplavě různých biblioték a sbírek zábavných najdete mnoho, čím se právem cítíte uraženi a málo čím byste se povznesli. O přečetných knihách můžete říci, co pravil blahoslavený Tomáš Kempenský: »V zástupu lidí nenajdeš Krista.« Katolický časopis »Kříž« vydává »Knihovnu »Kříže«, která utvrzuje nejsvětější statky naše: víru a sestru její ctnost. »Knihovna »Kříže« jest vedena tak, aby ji mohl každý dáti do rukou každého dobré vůle i každé domácnosti bez obavy, že by byla k pohoršení. Jako první křesťané knihy, z nichž brali svou lásku k Bohu a bližnímu, stavěli do skříní vedle oltáře, tak i knihovna »Kříže« jest tak čistá a vznešená, že každý ji může dáti vedle posvátných krbů křesťanských rodin.

Dnes by se směle mohlo tvrditi: p o v ě z m i, c o č t e š, p o v í m t i, c o j s i. Dnes kniha, noviny, vůbec slovo tištěné stalo se průvodcem člověka, jeho přítelem i nepřitelem. Platí proto i zde: b u ě v e v o l b ě s p o l e č n í k a s v ě h o o p a t r n ý m,

protože tentýž má rozhodný vliv na tvého ducha, na tvé srdce. Především rodičové měli by bdíti nad četbou svých dospívajících synů a dcer. Jako rodiče často varují své dítě: s tím a s tím ničeho neměj, protože je zlý, tak by bedlivě měli přihlížeti i k tomu, co čtou. Kolik již dětí škole ještě neodrostlých svedeno byvši četbou o Indiánech, loupežnicích v lesích a pod. tajně opustilo svůj domov a nalezeno bylo ve stavu zuboženém kdes na ulicích velikého města! Slovo čtené, dobré i zlé, vkrádá se bezděčně do duše a začne ji ovládati. Čtoucí lichotí si, že má úsudek svůj, zatím je to ale úsudek knihy, novin, letáků a pod. Způsobem tímto mnoho již lidí bylo připraveno o víru otců, o lásku k vlasti a mateřské řeči. Podávajíc čtenářům do rukou sebrané spisy P e t r a K o p a l a, můžeme směle tvrditi, že mu podáváme četbu dobrou, jádro zdravé, pravý to domácí chléb. Úsudek takový mají o jeho spisech všichni, kdož je znají. Látka k jeho povídkám a obrazům je čerpána ze života pro život, ze života často drsného, plného starostí a práce, často i žalu, a proto i blahočinně působí na rozvoj povahy, pobádá k důvěře v Boha a k setrvání na cestě ctnosti přese všechny překážky a při všech pokušeních.

Hned při první jeho povídce »Mojžíš« seznámí se čtenář s matkou, kteráž ve chvíli nejtrapnější opuštnosti pozapomene se nad svou povinností, a pak odhodlá se, posilněna byvši svatou vírou, k hrdinnému

napravení a odčinění svého zločinu. — V povídkách o sebevrazech z nešťastné lásky spisovatel rozhodně bičuje lehkomyšlnost mladých lidí, s jakouž vrhají se do náručí smrti. V sebevraždách ze smíšeného manželství dává důtklivou výstrahu před sňatky, při nichž nehledí se na spřízněnost nejen srdcí, ale i vyznání snoubenců. V obou románech »Matčina kletba« a »Memoáry kocoura« líčí se dojemně i výstražně cesta, po níž v životě mnozí krácejí do Kartouz. V obrazech z prvních dob křesťanství: »První křesťané v Římě« živě se vyličuje bídny stav Říma pohanského a vítězství Říma křesťanského. V obrazech těch je nejúčinnější obrana našeho náboženství. O »Kulturních listech«, z nichž výběr bude následovati, jest mínění starších čtenářů ustáleno v tom, že jsou to zdařilé momentové fotografie naší doby, v nichž různým, ale vždy zdravým vtipem bičují se mnohé malichernosti lidské.

Tu hlavní přednost mají zábavné spisy P. Kopal, že čtenáře nejen vzdělávají, ale i mile pobaví, ano i obveselí.

Proto ony zvoleny jako první dílo »Knihovny »Kříže« a »Marie«, jež Petr Kopal jako redaktor přivedl skoro do všech českých chatek i domácností.
